

Kako (treba) slušati glazbu, tj. kako ju slušamo?

doc. dr. sc. Jasna Šulentić Begić

Dan otvorenih vrata

Akademije za umjetnost i kulturu u Osijeku

Dan i noć na akademiji

utorak, 13. studenog 2018.

od 10 do 22 sata

Kako (najčešće) slušamo glazbu?

▶ <https://vimeo.com/99799865>

- ▶ glazba nas danas prati svuda
- ▶ slušamo je pri vožnji, pri kupovini, pri učenju ...
- ▶ u takvim prilikama najčešće slušamo **pasivno** i to glazbu koju je odabrao netko drugi
- ▶ rijetko se odlučujemo samo slušati glazbu prema vlastitom odabiru

Što najčešće slušamo?

▶ Mrđa (2004)

- ▶ u slobodno vrijeme 24 % mladih sluša glazbu i gleda TV
- ▶ 14 % izlazi u kafiće, klubove i diskoteke
- ▶ mladi najčešće slušaju glazbu prema odabiru drugih
  - ▶ tako se u njih stvara nametnuta glazbena preferencija

▶ Huzjak (2010)

- ▶ velika većina ljudi „sluša“ samo ono na što su naviknuti - u pravilu isti glazbeni žanr
  - ▶ navike se i stvaraju
    - ▶ na tv-u i radio stanicama kroz određeno se razdoblje neprekidno emitiraju iste skladbe, mnogo puta dnevno
  - ▶ čestim slušanjem kod slušatelja dolazi do efekta prepoznavanja, zbog čega se određena skladba počinje nekome sviđati
  - ▶ na taj način mediji utječu na glazbenu preferenciju pojedinca odnosno na njegov glazbeni ukus
-

Glazbena preferencija / ukus

Preferencija je davanje prednosti, ili prvenstva, iskazivanje sklonosti, tj. *preferirati* znači više voljeti (*Hrvatski obiteljski leksikon*, 2005.).

- **Glazbena preferencija** je davanje prednosti određenoj vrsti glazbe.

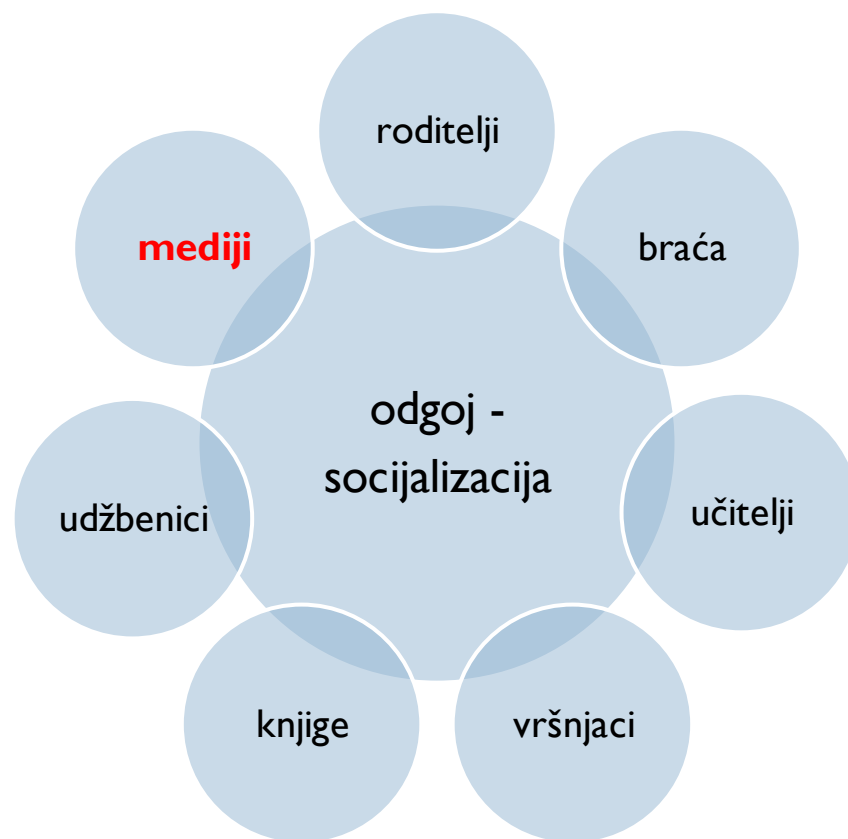
Ukus je smisao za lijepo, sposobnost osjećaja za umjetnički vrijedno, mogućnost suđenja o estetskim predmetima (*Hrvatski obiteljski leksikon*, 2005.).

- **Glazbeni ukus** je smisao za lijepu glazbu, tj. sposobnost prepoznavanja lijepe glazbe.
-
-

Glazbeni ukus i odgoj

- ▶ na glazbeni ukus utječemo i **odgojem** koji je dio šireg procesa **socijalizacije**
  - ▶ u tijeku dječjeg razvoja mijenja se prisutnost i važnost pojedinih izvora socijalizacije
    - ▶ u najranijem djetinjstvu izvor socijalizacije je primarna obitelj (majka, roditelji, braća)
    - ▶ na početku školovanja najveći odgojni utjecaj ima učitelj
  - ▶ **aktivni izvori socijalizacije**
    - ▶ majka, roditelji, braća, učitelj
  - ▶ **pasivni izvori socijalizacije**
    - ▶ knjige, udžbenici i mediji

Glazbene preferencije/ukus i mediji

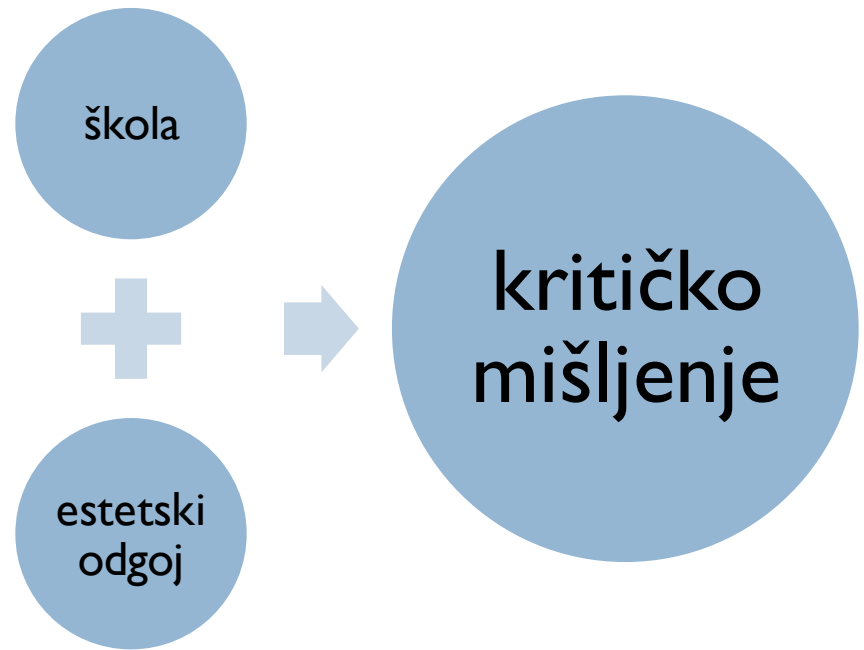
- ▶ mladi su u svojem slobodnom vremenu primarno izloženi utjecaju medija
  - ▶ ne možemo utjecati na medije, na školi je, odnosno **nastavi Glazbene kulture i umjetnosti**, da slušanjem kvalitetne glazbe pokuša utjecati na glazbene preferencije/ukus učenika
- ▶ Rojko (1996)
  - ▶ škola i nastava glazbe imaju važan i odgovoran zadatak
    - ▶ ne smiju učenike prepustiti samima sebi u snalaženju pred glazbenim dojmovima kojima su svakodnevno okruženi

Škola i estetski odgoj

- ▶ škola ima zadatak razviti u učenika kritičko mišljenje i prema glazbi kojom smo okruženi
  - ▶ škola bi trebala *estetski odgajati*

Zadaci estetskog odgoja?

- ▶ zadaci su estetskog odgoja:
  - ▶ razvoj sposobnosti **opažanja, doživljavanja, vrednovanja** i **ostvarivanja** lijepog

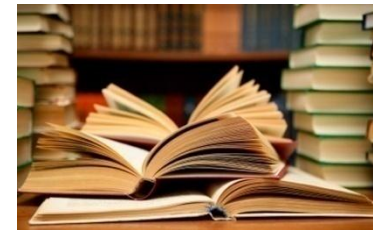

Opažanje, doživljavanje, vrednovanje glazbenih djela?!

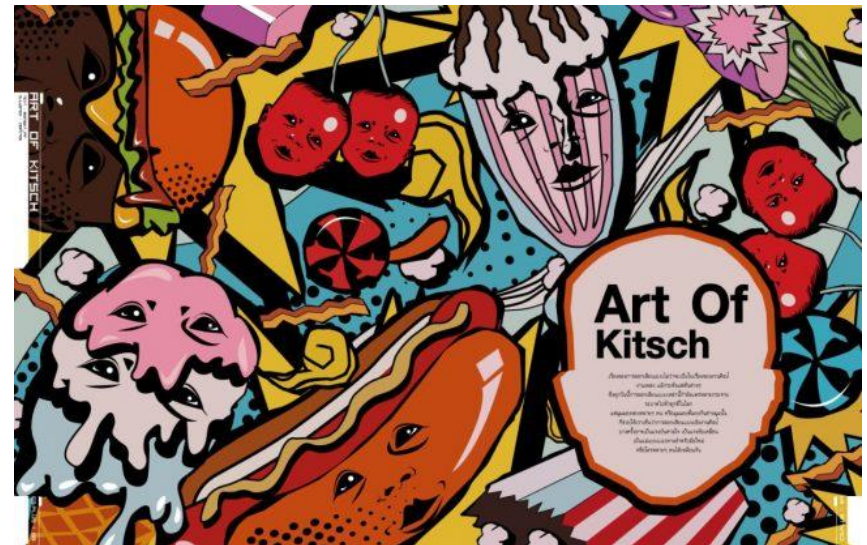
- ▶ učenik bi morao poznavati glazbena djela tako da ih opaža, doživljava i vrednuje:
  - ▶ glazbena djela prošlosti i sadašnjosti
  - ▶ narodno glazbeno stvaralaštvo vlastitoga i drugih naroda
- ▶ isto kao književna i likovna djela
- ▶ mnoga istraživanja (Gardner 1973., Castell 1982., May 1985., Sloboda 1985.) utvrdila su da se na estetsku osjetljivost može utjecati već od najranijeg djetinjstva

Glazbeni kič i estetski odgoj?!

- ▶ jedini način suprotstavljanja najezi glazbenoga kiča je pomoću estetskog odgoja
  - ▶ **putem slušanja i upoznavanja umjetničke i svake druge kvalitetne glazbe**
- ▶ trenutno glazbena kultura u Hrvatskoj, kako kod odraslih, tako i kod djece, na vrlo je niskoj razini

Nastava glazbe i glazbeno-estetski odgoj

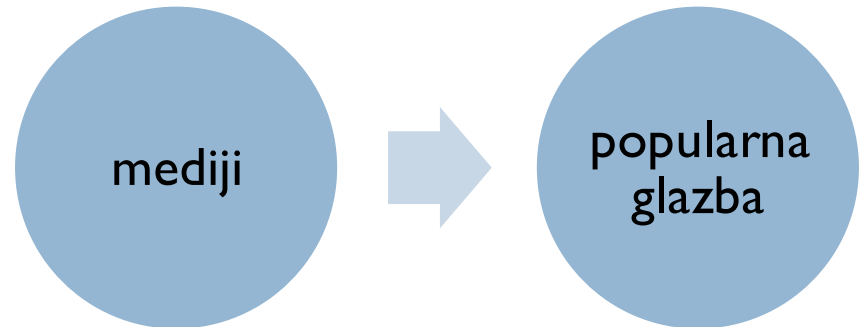
- ▶ kritički se odnos prema glazbi može razvijati samo na mnoštvu upoznate kvalitetne glazbe
  - ▶ u osnovnoškolskoj nastavi glazbe u Hrvatskoj od školske se godine 2006./2007. primjenjuje **otvoreni model** nastave glazbe koji omogućuje intenzivan glazbenoestetski odgoj
    - ▶ upoznavanje umjetničke, narodne, popularne i jazz-glazbe
  - ▶ u gimnazijskoj nastavi glazbe predviđeno je
    - ▶ upoznavanje cjelokupne povijesti glazbe putem slušanja umjetničkih djela

Treba li slušati popularnu glazbu u školi?

- ▶ mišljenja su o tome podijeljena
  - ▶ mislimo da i tu glazbu treba slušati stoga što i u tom žanru ima kvalitetne glazbe
  - ▶ učenici slušaju popularnu glazbu, svakodnevno su okruženi popularnom glazbom i to najčešće popularnom glazbom upitne kvalitete
    - ▶ učenici trebaju naučiti razlikovati kvalitetnu od one koja to nije

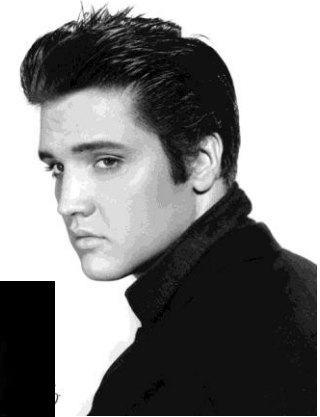

Što je kvalitetna popularna glazba?

- ▶ što je to kvalitetna popularna glazba?
  - ▶ unatoč mogućoj velikoj subjektivnosti, smatramo da to ipak može procijeniti svaki učitelj glazbe
  - ▶ glazba za koju je vrijeme pokazalo da je vrijedna

THE
BEATLES

Dužnost učitelja

- ▶ učitelji imaju odgovornost učenike upoznati s kvalitetnom glazbom
  - ▶ na taj način utjecat će na razvoj glazbenog ukusa učenika, kasnije odraslih ljudi koji neće, nadamo se, postati ljubitelji glazbenog kiča

Kako treba slušati kvalitetnu glazbu – pasivno ili aktivno/ jednokratno ili višekratno?

▶ aktivno i višekratno

- ▶ „Da bi se potpuno prihvatila velika glazba, potrebno je ponavljanje i poznavanje. **Posebna je osobina velike glazbe da zahtijeva poznavanje, i to dobro poznavanje. Vrednovati je bez višekratnog kontakta opasno je i pogrešno**“ (Leonhard i House, 1959, 95).

- ▶ **glazba se događa u vremenu i ona postoji u našem pamćenju stoga jednokratno slušanje nije dovoljno**
- ▶ za doživljaj, upoznavanje i upamćivanje kvalitetnih i umjetničkih skladbi potrebno je **višeputno slušanje**

Kako slušati glazbu u općeobrazovnoj školi?

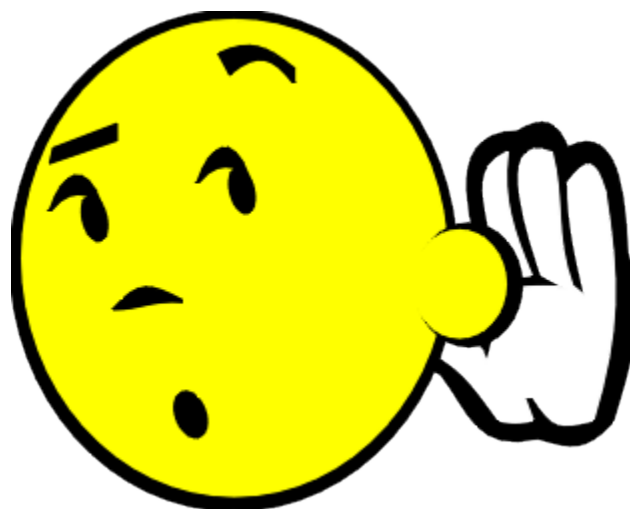
- ▶ Campbell (2005)
- ▶ slušanje glazbe „srce i duša glazbenog obrazovanja“
  - ▶ pedagogija slušanja ima više aspekata i svi oni zahtijevaju veliku učiteljevu angažiranost
  - ▶ analitičko slušanje zahtijeva dobru pripremljenost učitelja u odnosu na glazbeni sadržaj skladbe
  - ▶ analitičko slušanje dovest će do dubljeg razumijevanja i upoznavanja glazbe
    - ▶ <https://vimeo.com/54763818>

Kako pobuditi učenikovu pažnju da bi slušanje bilo aktivno?

- ▶ osnovni metodički problem slušanja glazbe
- ▶ skladbe treba upoznavati postupkom aktivnog slušanja na način uočavanja glazbeno-izražajnih sastavnica
  - ▶ učitelj svojim pitanjima mora usmjeriti učenikovo slušanje na elemente koje će analizirati, ali prije svega mora dati učeniku priliku da tu glazbu čuje
- ▶ nakon takvog aktivnog slušanja učitelj ne smije zamjeriti učenicima ako pogrešno zaključe
  - ▶ najvažnije je da oni pažljivo slušaju glazbu
- ▶ analize poslije slušanja nisu same sebi svrhom, nego su u funkciji aktivnog slušanja glazbe

---

▶ E. McAnally (2007)

- ▶ učenike treba motivirati za slušanje skladbe pomoću zadataka koji se odnose na uočavanje glazbenih sastavnica
- ▶ učenici mogu tijekom slušanja pratiti glazbeni oblik skladbe pomoću grafičkog prikaza
- ▶ slušanje treba biti vođeno bilo da ga vodi učitelj ili spretan učenik
- ▶ učenici uočavaju teme, glazbala, broje koliko se puta javlja tema skladbe, koju su upoznali ranije i sl.

The image shows a musical score for piano, starting with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The tempo is marked 'Allegro'. The score is divided into sections: 'ANTECEDENTE (2+2)' and 'Tema principal (4+4+4)'. The 'ANTECEDENTE' section is further divided into 'Semifrase Antecedente' and 'Semifrase Consecuente'. The 'Tema principal' section is also divided into 'Semifrase Antecedente' and 'Semifrase Consecuente'. The score includes a vocal line (Do M) and a piano accompaniment. The piano accompaniment features a steady eighth-note bass line and a more complex treble line. The lyrics 'Tetracordio: fa-sol-la-mi / fa-mi-re-do 100s paralela' are written below the piano part. The score is annotated with measure numbers 5, 8, and 22.

-
- ▶ Sims (1990)
  - ▶ učitelj mora aktivno slušati glazbu zajedno s učenicima, odnosno tijekom slušanja ne smije raditi nešto drugo
    - ▶ primjerom pokazuje učenicima kako se sluša glazba
    - ▶ učiteljev kontakt s učenicima tijekom slušanja glazbe presudan je za održavanje pažnje
  - ▶ u razredu glazbu treba **reproducirati s kvalitetnih uređaja**, jer u protivnom učenici neće uspjeti doživjeti ljepotu glazbe
  - ▶ važan je i **odabir skladbi** a njihovu duljinu treba prilagoditi dobi učenika
    - ▶ učenicima mlađe dobi treba reproducirati skladbe kraćeg trajanja te postepeno slušati sve dulje skladbe

---

▶ R. Woody (2004)

- ▶ od učenika mlađe dobi ne treba očekivati da tijekom aktivnosti slušanja nepomično sjede, već im treba omogućiti kretanje uz glazbu, odnosno da nekim tjelesnim pokretom (pljeskanjem) označe zadanu glazbenu pojavu
- ▶ slušanje glazbe tijekom kojeg učenici moraju nepomično sjediti učenicima će mlađe školske dobi biti nezanimljivo

Literatura

- ▶ Šulentić Begić, J., Kujek, T. (2017) Slušanje glazbe u nastavi i udžbenicima glazbene kulture u prvim trima razredima osnovne škole. *Tonovi*, 69, 37-47
- ▶ Šulentić Begić, J. (2016) Slušanje glazbe kao područje otvorenoga modela/kurikuluma nastave glazbe u prvim trima razredima osnovne škole. U: *Zbornik znanstvenih radova s Međunarodne znanstvene konferencije Globalne i lokalne perspektive pedagogije*, Jukić, R.; Bogatić, K.; Gazibara, S.; Pejaković, S.; Simel, S.; Nagy Varga, A.; Campbell-Barr, V. (ur.). Osijek: Filozofski fakultet u Osijeku, 268-279.
- ▶ Šulentić Begić, J., Tomljanović, K. (2014) Slušanje glazbe u prva tri razreda osnovne škole. *Metodički obzori*, 19, 66-76.
- ▶ Šulentić Begić, J. (2010) Slušanje glazbe u osnovnoškolskoj nastavi. U : *Zbornik radova s IV. International Scientific Conference - Modern Methodological Aspects / Korszerű módszertani kihívások / Suvremeni metodički izazovi*, Bene, A. (ur.). Subotica: Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, 429-441.
- ▶ Šulentić Begić, J. (2010) Glazbeni ukus učenika osnovnoškolske dobi. U: *Međunarodna kolonija mladih Ernestinovo: 2003.-2008.: zbornik radova znanstvenog skupa s međunarodnim sudjelovanjem*, Martinčić, J., Hackenberger D. (ur.). Osijek: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku, 101-110.
- ▶ Šulentić Begić, J. (2009) Glazbeni ukus učenika osnovnoškolske dobi. *Tonovi*, 53, 65-74.
- ▶ Šulentić Begić, J., Begić, A. (2014) Glazbene preferencije učenika I. gimnazije u Osijeku. U: *Međunarodni interdisciplinarni znanstveni skup kultura, društvo, identitet – europski realiteti*, Brekalo, M. i Žužul, I. (ur.). Osijek: Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Odjel za kulturologiju. Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, 844-861.

